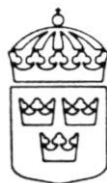

Motion till riksdagen

1987/88:U512

av Elisabeth Fleetwood m. fl. (m, fp, c)

om åtgärder mot antisemitismen i Sovjetunionen,
m. m.

Mot.
1987/88
U512-518

Sovjetunionens judar har länge befunnit sig i ett dilemma: De kan inte leva som judar, fritt utöva sin religion, studera sin kultur utan risk för förföljelse och samtidigt hindras de från att utvandra.

Antisemitism

Av mer än 100 nationaliteter i Sovjetunionen är judarna den enda som förhindras studera och lära känna sin egen historia, sina traditioner, sin kultur och sitt språk hebreiskan. På så sätt berövas de möjligheten att föra sitt kulturarv vidare till kommande generationer. Judarna i Sovjetunionen är uppenbarligen föremål för en medveten politisk strävan att förringa betydelsen av deras judiska historia, att förstöra deras känsla av judisk identitet och att på så vis framtvinga en assimilering i det sovjetiska samhället. – Ingenting tyder på att "glasnost" förändrat något i detta sammanhang.

Den traditionella ryska antisemitismen lever vidare i Sovjetunionen och är en källa till ständig oro för judarna. Antisemitisk diskriminering och propaganda – ofta under sken av "antizionism" – är ett ärvt karaktärsdrag i det sovjetiska samhället.

En olycksbådande utveckling i dessa dagar – indirekt som en följd av glasnost – utgör bildandet av typiskt antisemitiska organisationer som PAMYAT (Minnet) och OTECHESTVO (Fosterlandet). Dessa beskyller judarna för mycket ont i Rysslands/Sovjetunionens historia och sprider illasinnad antisemitisk propaganda, vari man bl. a. på nytt kopierar "Sions vises protokoll" – det bevisligen förfälskade dokumentet från tsartiden. Typiskt är t. ex. att dessa organisationer tillåts att ostört framföra antisemitiska demonstrationer på offentliga platser, medan judar som begärt tillstånd till senare motdemonstrationer blivit nekade tillstånd.

Även om de sovjetiska myndigheterna officiellt kritiserar dessa organisationer är det uppenbart att deras verksamhet kommer att expandera, om inte stränga restriktioner tillämpas på dem, vilket ännu inte skett.

Emigrationshinder

Antisemitismen i det sovjetiska samhället understryker behovet av rätt till emigration för judarna. Under 1987 har en ökning skett i beviljandet av utresetillstånd. Antalet visa under året står emellertid inte i någon som helst rimlig proportion till antalet judar, som uttryckt sin önskan att få emigrera.

Två huvudskäl för avslag på emigrationsansökan är myndigheternas missbruk av begreppet "statshemlighet" och begränsningen av fallen för familjeåterförening till endast "mycket nära anhöriga" (föräldrar, barn, syskon). Båda dessa skäl utnyttjas flitigt för anslag.

Det övervägande antalet "refusniks" – personer som upprepade gånger fått avslag på sina utreseansökningar – har nekats visum på grund av att de sägs sitta inne med statshemligheter från tidigare anställningar. I konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter (artikel 12.3), som Sovjetunionen ratificerat, fastslås att varje hinder för emigration på grund av "statliga säkerhetsskäl" måste vara lagfäst och absolut nödvändigt för att skydda det berörda landets säkerhet.

I dag finns i Sovjetunionen inga lagar som specificerar vilka arbetsuppgifter, som kan sägas medföra kännedom om statshemligheter eller som anger någon tidsgräns för sådana hemligheters aktualitet. Förhållandet gör det möjligt för den sovjetiska byråkratin att utan specificering avslå, vilken utreseansökan som helst med motivet "statshemligheter". Förhållandet är orimligt även av den anledningen, att den tekniska utvecklingen sker så snabbt att en gång innehavd eventuellt hemlig kunskap på kort tid blir inaktuell.

Det är vår förhoppning att den pågående omprövningen av reglerna för "innehav" av statshemligheter kommer att resultera i en lagstiftning som står i överensstämmelse med internationella konventioner i detta avseende.

I en intervju i fransk TV i oktober 1985 angav Mikhail Gorbachev att maximitiden för att statshemligheter skulle utgöra hinder för utresa är tio år, en punkt i intervjun som utelämnades i de sovjetiska officiella referaten. För närvarande har mer än 400 familjer väntat på utresetillstånd över tio år, några t. o. m. över femton år. Skälet statshemligheter för vägran av utresetillstånd användes för många "långtidsrefusniks" och för judar, som varit s. k. samvetsfångar.

Det finns också exempel på refusniks, som tidigare hindrats resa av andra skäl, men som nu plötsligt blivit vägrade med motivet statshemligheter, utan att deras situation i verkligheten ändrats. Ett oroande skäl till att statshemligheter frekvent åberopas för att vägra judar visa är den sovjetiska propaganda, som gör gällande att det rör sig om en världsomspännande kampanj initierad av CIA, vars syfte skulle vara att judar skulle föra ut statshemligheter till skada för Sovjetunionen. I sovjetiska massmedia namnges judar, som sökt visum och kallas landsförrädare som vill äventyra sovjetstatens säkerhet.

Den från 1987 nya sovjetiska lagstiftningen om emigration är positivt inställd till familjeåterförening (men endast för mycket nära anhörig). De nya reglerna för familjeåterförening används emellertid ofta till nackdel för sökande och har i realiteten minskat möjligheten att få utresetillstånd. Genom lagstiftningens begränsning på denna punkt hindras tiotusentals judar utan nära anhöriga i Israel att utvandra till sitt hemland.

En grupp långtidsrefusniks har sammanfattat sina krav på ändring i den sovjetiska attityden till utvandring så:

1. Alla långtidsrefusniks, dvs. med mer än tio års väntan, måste få utresetillstånd omedelbart.

2. Sovjetunionens lagstiftning måste bringas i överensstämmelse med internationella normer i dessa sammanhang. Särskilt nödvändigt är det:
- att slopa kravet på mycket nära släktskap för att få visa,
  - att slopa kravet att släktingar i Sovjetunionen skall ge sitt skriftliga medgivande till en anförvants utvandring,
  - att klart specificera vilka arbetsuppgifter som medför innehav av statshemligheter och för hur lång tid detta hinder för utresa varar och
  - att inrätta en öppen och juridiskt bindande möjlighet till överklagande av avslagsbeslut om utresetillstånd.

Mot. 1987/88
U512

Hemställan

Med hänvisning till det anförda hemställs

att riksdagen begär att regeringen vid alla direkta kontakter med Sovjetunionens regering och via initiativ i FN, Europarådet, Nordiska rådet m. fl. organisationer påtalar behovet av att Sovjetunionens regering aktivt ingriper mot den växande antisemitismen i landet och att Sovjetunionens lagar och tillämpningen av dem, när det gäller bl. a. rätten till utresa, bringas i överensstämmelse med landets åtaganden enligt den internationella konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter och internationell praxis.

Stockholm den 25 januari 1988

Elisabeth Fleetwood (m)

Lars Ahlström (m)

Jan-Erik Wikström (fp)

Elving Andersson (c)

Kerstin Ekman (fp)

Britta Hammarbucken (c)